

Veroruuvi löystyy – kunnat valmistautuvat menosäästöihin

Finanssikriisin jälkimainingeissa kokonaisveroaste lähti nousuun, kun kulutusveroja ja eläkemaksuja nostettiin. Myös kuntien veroprosentit nousivat. Ensi vuonna nousuputki kuitenkin päättyy, ja valtiovaranministeriö ennustaa veroasteeseen laskevan yhdellä prosenttiyksiköllä 43 prosentin tuntumaan. Samaan aikaan velkaantuminen jatkuu. Mistä on kyse?

Minulla on läheinen suhde [veroasteeseen](#) eli kaikkien Suomessa kerättyjen veroeurojen ja bruttokansantuotteen arvon muodostamaan suhdelukuun. Veroaste liikkuu Suomessa tällä hetkellä 44 prosentin tuntumassa.

Osittain tämä suhde syntyy siitä, että maksan palkastani muiden kansalaisten tapaan reippaasti tuloveroja ja lakisääteisiä vakuutusmaksuja sekä lukuisia kulutukseen perustuvia kulutusveroja, kuten esimerkiksi arvonlisäveroa ja sähköveroa. Se ei kuitenkaan ole ainoa syy. Erityisen läheiseksi veroaste tuli minulle ensimmäisessä työpaikassani, jossa laadin muun muassa veroaste-ennusteen Suomen kansantalouteen. Sen jälkeen olen peilannut talouskasvua ja finanssipolitiikan kireyttä paljolti veroasteen muutosten kautta.

1990-luvun loppupuolella Suomen kansantalous kasvoi vauhdilla, ja veroaste sahasi historiansa korkeimmissa lukemissa. Veroaste-ennusteeni menivätkin tuolloin usein metsään. Hyvinä talouskasvun vuosina erityisesti tuloverojen ja yhteisöveron kertymät olivat nimittäin toistuvasti ennustettua korkeammat. Kun talouskasvu oli odotettua voimakkaampaa niin verokertymätkin nousivat odotettua nopeammin. Samalla julkinen talous tasapainottui vauhdilla. Progressiivinen verojärjestelmä toimi kuten pitääkin.

2000-luvun alusta lähtien veroaste lähti selvään laskuun muun muassa tuloverotuksen määrätietoisesta keventämisestä myötä. Tuolloin keventyi myös kuntien verotus suhteessa bruttokansantuotteeseen. 2000-luvun kokonaisveroasteen pohjakosketus saavutettiin vuonna 2010, jolloin veroja kerättiin noin 40 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Sen jälkeen verorasitus lähti jälleen nousemaan heikon talouskasvun ja lukuisten verokiristysten myötä.

Pitkästä sopeutustoimien sarjasta huolimatta valtion ennakoidaan velkaantuvan ensi vuonna yhä 5,5 miljardilla eurolla ja kuntien vajaalla 0,5 miljardilla eurolla. Jokaista suomalaista kohden otetaan siis ensi vuonna lisää velkaa noin 1100 euroa.

Voimakkaaseen velkaantumiseen yhdistyy valtion ensi vuoden budjettiesityksessä kuitenkin yllättäen myös veroasteen yhden prosenttiyksikön suuruinen lasku. Se on euroissa suuri summa. Vielä kevään kehysriihessä veroasteen ennakoitiin pysyvän ennallaan vuoden 2016 tasolla.

Vero- ja finanssipolitiikan virityksessä on siis tapahtunut kesän aikana jotain hyvin merkittävää, minkä seurauksena ensi vuoden finanssipolitiikka kääntyy selvästi elvyttäväksi. Tämä käänös tapahtuu kilpailukyky- eli ns. kiky-sopimuksen vuoksi.

[Kiky-sopimus](#) vähentää nimittäin menosäästöjen ohella rajusti julkisen talouden tuloja. Veroastetta laskee käytännössä kaksi tekijää. Toinen on hallituksen kiky-sopimuksen kylkiäiseksi lupaama laaja, ostovoimaa tukeva tuloverokevennyspaketti. Toinen tekijä on palkansaajien verovähennysten reipas nousu sen vuoksi, että kiky-sopimus siirtää sosiaalivakuutusmaksurasitusta työnantajilta työntekijöille. Tähän liittyvä verovähennysten kasvu syö ensi vuonna pelkästään kunnissa veropohjaa reilulla 350 miljoonalla eurolla.

Veroasteen lasku osoittaa, että lyhyellä aikavälillä kilpailukyky-sopimus pienentää julkisen sektorin tuloja enemmän kuin menoja. Tämä on ensi vuoden budjettejaan valmisteleville kunnille suuri haaste.

Verovähennyksiä vuotava veropohja ei korjaannu itsestään, vaan heikompaan tulokehitykseen on sopeuduttava kunnissa uusilla menosäästöillä. Jos palveluverkossa on jotain karsittavaa, leikkaukset on tehtävä nyt. Jos vuosityöajan pidentämisen yhteydessä voidaan karsia esimerkiksi sijaisten käyttöä, niin tämä mahdollisuus on käytettävä nyt. Mitä nopeammin kokonaismenot saadaan vastaamaan uutta, aiempaa matalampaa tulotasoa niin sitä pienemmillä säästötoimilla päästään.

Veroaste-ennuste voi vielä tarkentua ylöspäin kun kunnat päättävät lähiviikkoina ensi vuoden veroprosenttiansa tasosta. Jotta talouskasvu saadaan liikkeelle, ensimmäiseksi on kuitenkin hyödynnettävä kaikki keinot supistaa kuntien menoja.